

Putinovi ľudia

Ako si KGB
vzala Rusko
a potom útokom
Západ

Catherine Belton

IKAR

Catherine Belton

Putinovi Ľudia

Preložil
Peter Tkačenko

IKAR

Catherine Belton
PUTIN'S PEOPLE

Copyright © 2020 by Catherine Belton
Translation © 2022 by Peter Tkačenko
Jacket design © 2022 by Peter Nosál
Slovak edition © 2022 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-7957-5

*Mojim rodičom, Marjorie a Derekovi,
ako aj Richardovi a Catherine Birkettovej.*

ILUSTRÁCIE

Preukaz príslušníka Stasi Vladimira Putina

Putin počas drážďanského obdobia

Sergej Pugačov a Pavel Borodin

Jel'cin odovzdáva Putinovi prezidentskú funkciu, 31. december 1999
(*AFP/APF via Getty Images*)

Putin podáva ruku Pugačovovi

Putin s Nikolajom Patruševom (*Alexey Panov/AFP via Getty Images*)

Jurij Kovalčuk (*Alexander Nikolayev/AFP via Getty Images*)

Dmitrij Firtaš (*Simon Dawson/Bloomberg via Getty Images*)

Martin Schalf (*STR/AFP via Getty Images*)

Konstantin Malofejev (*Sergei Malgavko/TASS via Getty Images*)

Putin počas inaugurácie do prezidentskej funkcie v máji 2000 (*AFP via Getty Images*)

Evakuácia z moskovského divadla Dubrovka (*Anton Denisov/AFP via Getty Images*)

Putin reaguje na evakuáciu z divadla Dubrovka (*AFP via Getty Images*)

Večierok v Putinovej rezidencii za účasti Pugačova, Ševkunova, Sečina a Patruševa

Kráľovná Alžbeta II. a princ Filip vítajú Putina a Ľudmilu pri príležitosti ich štátnej návštevy v Spojenom kráľovstve (*© Pool Photograph/Corbis/Corbis via Getty Images*)

Semion Mogilevič (*Alexey Filippov/TASS via Getty Images*)

Vladimir Jakunin (*Mikhail Metzelski/TASS via Getty Images*)

Roman Abramovič na zápase londýnskeho klubu Chelsea FC (*AMA/Corbis via Getty Images*)

Putin roní slzu počas prejavu po znovuzvolení za prezidenta v roku 2012 (*Natalia Kolesnikova/AFP via Getty Images*)

Gennadij Timčenko a Putin hrajú hokej (*Sasha Mordovets/Getty Images*)

Donald Trump vo svojom kasíne Taj Mahal (*Joe Dombrowski/Newsday RM via Getty Images*)

HLAVNÉ POSTAVY

Putinov vnútorný okruh, takzvaní silovici

Igor Sečín – Putinov verný strážca, bývalý príslušník petrohradskej KGB, ktorý mocensky vyrástol vo funkcii zástupcu šéfa Putinovej kancelárie v Kremli, odkiaľ riadil prevzatie ruského ropného priemyslu štátom. Pre sklony k intrigovaniu sa neskôr stal známym ako „ruský Darth Vader“.

Nikolaj Patrušev – Mocný bývalý riaditeľ Federálnej bezpečnostnej služby (FSB), nástupníckej agentúry po KGB a súčasný riaditeľ Bezpečnostnej rady.

Viktor Ivanov – Bývalý dôstojník KGB, ktorý s Putinom pracoval v leningradskej KGB a počas Putinovho prvého prezidentského mandátu ako zástupca riaditeľa prezidentskej kancelárie zodpovedal za personálne otázky a dozeral na rozšírenie vplyvu Kremľa na hospodárstvo.

Viktor Čerkesov – Bývalý vysokopostavený dôstojník KGB, ktorý bol ako šéf petrohradskej FSB Putinovým mentorom. Presunul sa s ním do Moskvy a zostal jeho blízkym poradcom, najskôr ako prvý zástupca riaditeľa FSB a potom ako riaditeľ Federálnej protidrogovej služby.

Sergej Ivanov – Bývalý príslušník leningradskej KGB, ktorý sa v deväťdesiatych rokoch stal najmladším generálom zahraničnej rozviedky v ruských dejinách a počas Putinovho prezidentovania mocensky vyrástol, najprv vo funkcii ministra obrany a potom ako vedúci kancelárie Kremľa.

Dmitrij Medvedev – Pôvodne právnik, ktorý vo veku dvadsaťpäť rokov nastúpil na petrohradskej radnici ako Putinov zástupca. Potom verne kráčal v Putinových šlapajach: najprv ako zástupca riaditeľa

kancelárie Kremľa, potom ako jej riaditeľ a napokon ako Putinov dočasný náhradník vo funkcii prezidenta.

Kustódi, podnikatelia prepojení na KGB

Gennadij Timčenko – Údajný bývalý príslušník KGB, ktorý stúpil po rebríčku sovietskej obchodnej infraštruktúry a pred pádom Sovietskeho zväzu sa stal spoluzakladateľom jednej z prvých nezávislých firiem obchodujúcich s ropnými produktmi. S Putinom úzko spolupracoval od začiatku deväťdesiatych rokov, podľa niektorých zdrojov už pred kolapsom ZSSR.

Jurij Kovalčuk – Pôvodne fyzik, spolu s ďalšími podnikateľmi prepojenými na KGB prevzal petrohradskú banku Rossija, z ktorej sa podľa amerického ministerstva financií stala „osobná banka“ Putina a ďalších vysokopostavených ruských predstaviteľov.

Arkadij Rotenberg – Bývalý Putinov džudistický partner, vďaka multimiliardovým zákazkám, ktoré dostávala jeho firma od štátu, sa stal miliardárom.

Vladimir Jakunin – Bývalý vysokopostavený dôstojník KGB, ktorý v utajení pracoval v newyorskom sídle OSN a neskôr sa s Kovalčukom podieľal na prevzatí banky Rossija. Putin ho posadil do funkcie riaditeľa štátneho železničného monopolu.

„Rodina“, skupina príbuzných, funkcionárov a podnikateľov v blízkom okruhu prvého ruského premiéra Borisa Jelčina

Valentin Jumašev – Pôvodne novinár, ktorý si získal Jelčinovu dôveru pri písaní jeho pamäti a v roku 1997 sa stal riaditeľom ruskej prezidentskej kancelárie. V roku 2002 sa oženil s Jelčinovou dcérou Tatianou.

Tatiana Diačenkova – Jelčinova dcéra, ktorá oficiálne pracovala ako imidžová poradkyňa, v skutočnosti však najmä dohliadala na prístup k prezidentovi.

Boris Berezovskij – Pôvodne matematik, zbohatol vymýšľaním obchodných schém pre automobilku AvtoVAZ, výrobcu nemotorných žigulíkov, ktoré symbolizovali sovietsku éru. Získal si priazeň Jelčina a jeho Rodiny. Po ovládnutí veľkej ropnej spoločnosti Sibnefť sa stal stelesnením s politikou zrastených oligarchov jelčinovskej éry.

Alexander Vološin – ekonóm, ktorý s Berezovským pracoval na privatizačných a ďalších plánoch. V roku 1997 nastúpil v Kremli ako zástupca vedúceho kancelárie Jumaševa. V roku 1999 zaujal miesto vedúceho kancelárie.

Roman Abramovič – Obchodník s ropou, niekdajší chránenec a spolupracovník Borisa Berezovského. Šéf Jelcinovej ochranky Alexander Koržakov ho označil za „pokladníka“ Jelcinovej Rodiny (čo Abramovič popiera). Neskôr mal údajne „dobré vzťahy“ s Putinom.

Sergej Pugačov – Ruský pravoslávny bankár, z ktorého sa vyklúľ majster byzantínskych finančných schém v službách Jelcinovho Kremľa, neskôr sa stal aj Putinovým bankárom. Ako spoluzakladateľ banky Mežprombank prepájal svet Rodiny a silovíkov.

Jelcinov oligarcha, ktorý skrížil cestu Putinovým ľuďom

Michail Chodorkovskij – Bývalý člen Komunistického zväzu mládeže (Komsomolu), ktorý sa počas perestrojky a v deväťdesiatych rokoch stal jedným z prvých a najúspešnejších ruských podnikateľov.

Gangstri, pešiaci KGB Petrohrad

Ilija Traber – Bývalý príslušník sovietskeho podmorského loďstva, ktorý sa počas perestrojky preorientoval na čierny obchod so starožitnosťami a neskôr pracoval ako spojka Putinových bezpečnostných služieb a Tambovskej zločineckej skupiny kontrolujúcej petrohradské strategické miesta, námorný prístav a ropný terminál.

Vladimir Kumarin – Bos Tambovskej skupiny, ktorý pri pokuse o atentát prišiel o ruku a stal sa známym ako „nočný starosta“ Petrohradu. Obchodoval s Putinovými ľuďmi, osobitne s Iliom Traberom.

Moskva

Semion Mogilevič – Bývalý zápasník známy ako „Mozog Don“, ktorý sa koncom osemdesiatych rokov stal bankárom šéfov najsilnejších ruských zločineckých skupín vrátane Solncevskej skupiny, prelieval peniaze na Západ a postupne vybudoval vlastné kriminálne

impérium zamerané na pašovanie drog a zbraní. V sedemdesiatych rokoch ho zverbovala KGB a stal sa „zločineckou vetvou ruského štátu“.

Sergej Michajlov – Údajná hlava solncevskej mafie, najsilnejšej organizovanej zločineckej skupiny v Rusku s úzkymi väzbami na mnohých podnikateľov prepojených na podnikateľov spätých s KGB, ktorí neskôr pestovali vzťahy s newyorským realitným magnátom Donaldom Trumpom.

Viačeslav Ivankov („Japončik“) – Gangster, ktorého Mogilevič vyslal do Brighton Beach v New Yorku, aby dohliadal na tamojšie záujmy solncevskej mafie.

Jevgenij Dvoskin – Gangster z Brighton Beach. Keď sa so svojím strýkom Ivankovom vrátil do Moskvy, stal sa jedným z najzlopestnejších „tieňových bankárov“ a v spolupráci s ruskými bezpečnostnými službami vyviezol na Západ „čierne peniaze“ v hodnote desiatok miliárd dolárov.

Felix Sater – Dvoskinov najlepší priateľ z detstva. Stal sa kľúčovým obchodným partnerom spoločnosti Trump Organization, postaral sa o výstavbu mnohých nehnuteľností pre Trumpa a zároveň udržiaval styky s prominentnými predstaviteľmi ruských tajných služieb.

Vodcovia, príslušníci a spolupracovníci ruského organizovaného zločinu sa presúvajú do západnej Európy, skupujú tu nehnuteľnosti, otvárajú si bankové účty, zakladajú spoločnosti, vplietajú sa do tkaniva spoločnosti, a kým sa Európa spamätá, bude neskoro.“

Bývalý špeciálny agent FBI Bob Levinson

„Chcem varovať Američanov. Ako národ ste voči Rusku a jeho úmyslom veľmi naivní. Myslíte si, že keď už neexistuje Sovietsky zväz, Rusko je váš priateľ. Nie je, a môžem vám ukázať, ako sa SVR aj dnes pokúša zničiť Spojené štáty, a to ešte usilovnejšie ako KGB počas studenej vojny.“

Sergej Tretiakov, bývalý plukovník
ruskej zahraničnej rozvedky (SVR)
slúžiaci v New Yorku

PROLÓG

Moskovské pravidlá

Bol neskorý májový večer roku 2015 a Sergej Pugačov listoval v prinajmenšom trinásťročnom rodinnom fotoalbume. Na jednej fotografii z narodeninovej oslavy na jeho moskovskej chate má jeho syn Viktor sklopený pohľad, zatiaľ čo Putinova dcéra Maria sa usmieva a čosi mu šepká do ucha. Na ďalšej fotografii Viktor s bratom Alexandrom a dvoma Putinovými dcérami pózujú na drevených točítých schodoch kremelskej prezidentskej knižnice. Na okraji fotografie sa usmieva Ľudmila Putinová, vtedy ešte manželka ruského prezidenta.

Sedeli sme v kuchyni najnovšieho Pugačovovho bydliska, trojpodlažného domu v zámožnej londýnskej štvrti Chelsea. Cez vitrážové okná ako na katedrále prenikali posledné večerné lúče, medzi stromami vonku štebotali vtáky a z neďalekej ulice King's Road doliehal tichý šum premávky. Energiou a mocou nabitý život, ktorý si Pugačov kedysi vychutnával v Moskve – kšeftovanie, nekonečné zákulisné rokovania, vzájomné „pochopenie“ priateľov na kremelských mocenských trajektóriách –, sa zdal nekonečne vzdialený. Za dverami jeho domu sa však ako tieň naďalej mihal vplyv Moskvy.

Deň predtým bol Pugačov nútený vyhľadať ochranu britskej protiteroristickej jednotky. Na podvozkoch jeho limuzíny rolls roycea a ďalšieho auta, ktorým sa vozili do školy jeho tri najmladšie deti, vo veku sedem, päť a tri roky, našli ochrankári pripevnené podozrivo vyzerajúce škatuľky s vytŕčajúcimi drôtmi. Protiteroristická jednotka SO15 mu potom na stenu v obývačke, za hojdačím koníkom a oproti rodinným fotkám, nainštalovala sivú škatuľu s poplašným zariadením pre prípad útoku.

Pred pätnástimi rokmi bol Pugačov kremel'ský zasvätenec, ktorý spozna opony neúnavne poťahoval nitkami, aby pomohol dostať Vladimira Putina k moci. V minulosti bol známy ako kremel'ský bankár, stal sa majstrom zákulisných kšeftov a salónnych trikov, ktoré vtedy vládli v krajine. Celé roky to vyzeralo, že je nedotknuteľným členom uzavretej skupinky na najvyšších mocenských priečkach, ktorá vytvárala a ohýbala pravidlá, ako jej to vyhovovalo, a svojim potrebám vedela podriaďovať políciu, súdy, ba aj volebné výsledky. Teraz sa však kremel'ská mašinéria, na chode ktorej sa v minulosti podieľal, obrátila proti nemu. Tento vysoký pravoslávny veriaci s tmavou bradou a so žoviálnym úškrnom sa stal čerstvou obeťou čoraz širšieho dosahu Putina. Najprv sa Kremel' zamerl na jeho podnikateľské impérium a privlastnil si ho. Pugačov opustil Rusko. Po spustení kremel'skej ofenzívy zamieril do Francúzska a potom do Anglicka. Putinovi muži mu najprv bez akejkoľvek kompenzácie zhabali hotelový projekt, ktorý mu prezident prisľúbil na Červenom námestí, čo by kameňom dohodil z Kremľa. Potom si jeden z Putinových najbližších spojencov Igor Sečín privlastnil dve jeho lodenice patriace medzi najväčšie v Rusku, každú v hodnote 3,5 miliardy dolárov. Následne si blízky spolupracovník nekompromisného čečenského prezidenta Ramzana Kadyrova za 150 miliónov dolárov privlastnil Pugačovov uhoľný podnik s najväčšími zásobami koksového uhlia na svete pri sibírskej Tuve v hodnote štyroch miliárd.¹

Putinovi ľudia ho medzitým obvinili z kolapsu Mežprombank, banky, ktorú v deväťdesiatych rokoch spoluzakladal a kedysi bola kľúčom k jeho moci. Kremel'ské inštitúcie začali trestné stíhanie založené na tvrdení, že bankrot banky zapríčinil Pugačov tým, že na vrchole finančnej krízy v roku 2008 z nej previedol 700 miliónov dolárov na účet vo švajčiarskej banke. Na Pugačovove tvrdenia, že to boli jeho súkromné peniaze, Kremel' nebral ohľad. Nezavážilo ani to, že na platobnej neschopnosti banky voči veriteľom sa v prvom rade podpísal fakt, že Sečín získal lodenice za zlomok ich ceny.²

¹ Uvádzané hodnoty aktív sú založené na dokumentoch, ktoré autorka videla a sú súčasťou Pugačovovej dvanásťmiliardovej sťažnosti na údajné vyvlastnenie jeho majetku založenej na bilaterálnej zmluve o ochrane investícií. Západná účtovnícka spoločnosť BDO ocenila lodenice na 3,5 miliardy, zatiaľ čo Nomura odhadla ich hodnotu na 2,2 až 4,2 miliardy. Spoločnosť Ernst & Young ocenila uhoľnú spoločnosť EPK na štyri miliardy. Kupci EPK Ruslan Bajsarov a Igor Altuškin ruským médiám dokonca pôvodne oznámili, že spoločnosť kúpili za štyri miliardy dolárov.

² Kópie korešpondencie medzi veriteľmi reprezentovanými investičnou bankou Nomura a ruskou centrálnou bankou preukazujú, že Mežprombank sa pri záchrannom úvere z centrálnej banky zaručila práve podielom v lodeniach. Z korešpondencie vyplýva, že predaj akcií za trhovú cenu by zaistil vyplatenie všetkých pohľadávok veriteľov.

Zasahovanie Kremľa bolo očividné. „Ľudia v štátnych štruktúrach manipulovali pravidlami v jeho neprospech, aby položili banku a sebe pomohli,“ vraví dlhoročný expert na ruské bankovníctvo Richard Hainsworth.³

Bol to typický príklad fungovania kremelskej mašínérie, ktorá odhodila zábrany. Najprv sa pustila do politických nepriateľov. Teraz si však vzala na mušku aj niekdajších Putinových spojencov. Pugačov padol ako prvý z príslušníkov vnútorného okruhu. A Kremel' presunul svoju kampaň z brutálnych zatvorených súdnych siení v Moskve na britský Najvyšší súd v Londýne. Tam si bez väčších problémov vymohol zmrazenie Pugačovových aktív a zároveň podnikateľskému magnátovi zviazal ruky.

Odkedy Pugačov opustil Rusko, Kremel' mu neustále dýchal na krk. Vo Francúzsku sa mu vyhrážali hrdlorezi, ktorých vyslal likvidátor Mežprombank. Traja príslušníci moskovskej mafiánskej skupiny ho držali na jachte neďaleko Nice a za zaručenie „bezpečnosti“ jeho rodiny žiadali od neho 350 miliónov dolárov. Ako svedčia dôkazy, povedali mu, že je to „cena za mier“, cena za to, že ruské trestné stíhanie vo veci krachu Mežprombank pôjde do stratena.⁴ V konaniach pred britskými súdmi sa Pugačov cítil ako ryba na suchu, nevedel sa prispôbiť cudzím pravidlám a postupom. Počas svojej kremelskej minulosti si príliš zvykol na zákulisné dohody, postavenie a moc mu zaručovali, že preklízne sieťou pravidiel a predpisov. Nič neprekrúcal. Bol svätosväte presvedčený o oprávnenosti svojich tvrdení, o tom, že je obeťou kremelskej lúpeže, takže si bol istý, že verdikty britských súdov sa ho netýkajú. Nedodrжал súdny príkaz týkajúci sa zmrazenia aktív a minul milióny libier z účtu, ktorý pred britským súdom zatajil. Nazdával sa, že povinnosť zverejňovať informácie je nepodstatná a zanedbateľná v porovnaní s tým, aká pohroma dopadla na jeho podnikateľské impérium, že je to len súčasť sústavnej snahy Kremľa dohnať ho do zúfalstva. Kremel' sa však priučil, ako prenasledovať svojich nepriateľov pred britským súdnym systémom, a najal si PR firmy, ktoré sa postarali, aby sa strany britských bulvárnych denníkov zaplnili informáciami o ukradnutom bohatstve ruského oligarchu.

S povahou britského súdneho systému sa Kremel' oboznámil počas svojho víťazného ťaženia proti Borisovi Berezovskému, oligarchovi v exile, z ktorého sa stal ostrý kritik Putina. Tento prípad podľa niektorých pozorovateľov akoby obrátil ruské dejiny hore nohami. Berezovskij, rýchlo hovoriaci bývalý kremelský insider, sa (neúspešne) pokúsil zažalovať na

³ Rozhovor autorky s Richardom Hainsworthom, jún 2014.

⁴ Páska s týmto rozhovorom je súčasťou spisu francúzskeho ministerstva vnútra, ktoré uvedené hrozby vyšetruje. Autorka sa s týmto dôkazom zoznámila.

britskom Najvyššom súde svojho bývalého spolupracovníka a bývalého gubernátora Čukotky Abramoviča a žiadal od neho 6,5 miliardy dolárov. Sudkyňa Elizabeth Glosterová s rezervou brala Berezovského tvrdenie, že s Abramovičom sčasti vlastnil jednu z najväčších ruských ropných spoločností Sibneft' aj najväčšieho ruského hlinikárskeho obra Rusal a že ho Abramovič prinútil, aby predal svoje podiely za nevýhodnú cenu. Sudkyňa Glosterová Berezovského označila za „z povahy veci nespoľahlivého svedka“⁵ a priklonila sa k Abramovičovi, ktorý tvrdil, že Berezovskij tieto podiely nikdy nevlastnil; dostával len odmenu za poskytovanie politického krytia a ochrany. V Rusku, kde Berezovského považovali za vlastníka Sibnefti, toto rozhodnutie vnímali ako príjemné prekvapenie. Berezovskij nahlas dával najavo nespokojnosť. Sudkyňa Glosterová sa netajila, že jej nevlastný syn v začiatkovej fáze procesu zastupoval Abramoviča. Berezovského právnici tvrdili, že jeho zapojenie do procesu bolo širšie, než sa pôvodne uvádzalo, no neodvolali sa.⁶

Kremel' svoju zručnosť pred britskými súdmi ďalej vycizeloval pri polovačke na Muchtara Ablázova, kazašského miliardára, zhodou okolností hlavného politického súpera kazašského prezidenta a zároveň kľúčového spojenca Kremľa Nursultana Nazarbajeva. Ablázova žalovala ruská štátna poisťovacia agentúra, ktorá ho obvinila zo sprenevery vyše štyroch miliárd dolárov z kazašskej banky BTA. Tá mala pobočky aj v Rusku a Ablázov bol jej generálny riaditeľ. Ruská agentúra si najala tím právnikov z elitnej londýnskej advokátskej kancelárie Hogan Lovells, ktorí v Británii podali na Ablázova jedenásť občianskych žalôb za

⁵ Croft, J., Buckley, N.: *Kremlin Critic Loses \$6.5 Billion Lawsuit Against Fellow Oligarch*. In: *Financial Times*, 1. september 2012; Konstantin Kagalovskij, bývalý zástupca ruskej vlády v medzinárodných finančných inštitúciách a architekt privatizácií typu „pôžičky za akcie“ mi neskôr povedal, že podľa jeho informácií bol Berezovskij majiteľom Sibnefti a počas privatizácie Sibnefti videl dokumenty, ktoré to potvrdzovali. Vraví, že tieto dokumenty boli neskôr zničené. (Kagalovskij bol okrem iného prvým zástupcom generálneho riaditeľa Chodorkovského v banke Menatep a pripravoval plány na zlúčenie Chodorkovského Jukosu a Sibnefti v roku 1998.) Pre ruské noviny *Vedomosti* z 24. marca 2013 tiež uviedol, že Berezovskij bol akcionár Sibnefti: „Vedel som to na sto percent. Každý v Rusku vedel, že Berezovskij bol akcionár Sibnefti, hoci tí, čo s tým boli oboznámení, radšej mlčali. V tomto zmysle bolo podľa mňa rozhodnutie britského súdu nesprávne.“ Aj Chodorkovskij počas plánov na spojenie Sibnefti a Jukosu verejne uviedol, že vzhľadom na „jeho doterajšie investície do skupiny Sibneft'“ sa Berezovskij stane akcionárom novovzniknutej spoločnosti.

⁶ *Roman Abramovich wins Court Battle against Berezovsky*. *BBC News*, 13. august 2012. Leppard, D.: *Cries Foul Over £3.5bn Abramovich Trial Judge*. In: *Sunday Times*, 22. september 2012. Sudkyňa Glosterová to odmietla komentovať a súdna rada, ktorá zastupuje sudcov, vyhlásila, že sudkyňa túto vec oznámila a Berezovskij vtedy proti tomu nenamietal.

spreneveru a požiadali o zmrazenie jeho majetku. Súkromní detektívi zistili, že spomínané štyri miliardy dolárov sa ocitli na účtoch schránkových firiem kontrolovaných kazašským magnátom.⁷

V prípade Pugačova sa však nenašli žiadne ukradnuté či skryté peniaze. V Británii ani inde mimo Ruska nebol obžalovaný zo sprenevery. Tomu istému tímu právnikov z kancelárie Hogan Lovells sa však len na základe rozhodnutia ruského súdu podarilo v Británii vymôcť súdny príkaz na zmrazenie Pugačovových účtov, a zatiaľ čo ten neplnil súdne rozhodnutia, právnici mu šikovne uťahovali slučku. Pugačov musel vypovedať vo veci majetkového priznania a vyšlo najavo, že nepravdivo odpovedal na otázku, či predaj svojho uhoľného podniku zorganizoval on, alebo to urobil jeho syn. Súdu zjavne neprekážalo, že predaj bol vynútený a cena bola menej než dvadsatina skutočnej hodnoty podniku. Záležalo len na tom, či dodržal pravidlá a priznal všetok ním kontrolovaný majetok. Pugačov musel odovzdať súdu svoje cestovné pasy a bol nútený zostať v Británii po celý čas overovania jeho majetkových priznaní, zatiaľ čo kremelskí právnici sťahovali právnu sieť. Vystriedal množstvo právnikov, ktorých prípad buď vykoľajil, pretože jeho jadro sa neprerokovalo v Británii, alebo sa na Pugačova dívali ako na dojnú kravu. Z dokumentov vyplýva, že právnické kancelárie boli rozmazané záplavou ruských prípadov, v ktorých boli moskovskí boháči za zastupovanie pred britským Najvyšším súdom ochotní platiť astronomické sumy a právnici si pýtali obrovské čiastky za prácu, ktorú vôbec nevykonali. PR agentúry za ochranu Pugačovovho imidžu inkasovali stotisíc libier mesačne. „Teraz je na našom území,“ vyhlásil právnik z istej globálnej firmy, ktorá ho zastupovala.

Pugačov sa najprv domnieval, že žaloby naňho podávajú nespokojní kremelskí poskokovia, aby posvätili spôsob, akým ho pripravili o podnikateľské impérium. Lenže keď kampaň naberala čoraz väčšie rozmery a Pugačov sa začal báť o svoju fyzickú bezpečnosť, nadobudol presvedčenie, že ju vedie sám Putin. „Ako mi to mohol urobiť? Veď som z neho spravil prezidenta,“ povedal v ten večer v kuchyni, stále hlboko otrasený príchodom jednotky SO15 a nálezom podozrivých zariadení na podvozoch svojich áut.⁸ Jeho niekdajší priateľ, ktorého Kremel vyslal do Londýna, sa zmienil, že Putin osobne dozerá na každý krok ťaženia proti nemu, a varoval ho: „Všetko tu je v našich rukách, všetko máme vybavené.“

⁷ Ablazov tvrdil, že je obeťou politického honu na čarodejnice. Bol jediným skutočným politickým súperom Nazarbajeva. Krach banky podľa neho spôsobil to, že mu ju Nazarbajev skonfiškoval.

⁸ Rozhovor autorky s Pugačovom, máj 2015.

Pugačov už dávnejšie zaznamenal rastúci vplyv kremľských peňazí v Londýne. Ako povedal, dlho pred útokmi prostredníctvom žalôb stretával doširoka usmiatych anglických lordov, ktorí mu potriasali ruku a rozplývali sa, aký je Putin úžasný. Nazdávali sa, že je „Putinov bankár“, keďže ho tak označovala tlač, a napriek tomu ho bez zdráhania prosili o sponzorské dary pre Konzervatívnu stranu. Mnohí jeho niekdajší priatelia z Kremľa mali v Londýne príbuzných či milenky, cez víkendy ich navštevovali a zaplavovali mesto peniazmi. Sečinoва exmanželka tu mala dom, v ktorom bývala s dcérou. Bývalý vicepremiér Igor Šuvalov na najprestížnejšej londýnskej adrese vlastnil apartmán s výhľadom na Trafalgarské námestie. Žili tu synovia miliardára Arkadija Rotenberga, niekdajšieho Putinovho džudistického partnera, ktorí navštevovali jednu z najvyhľadávanejších súkromných škôl, zatiaľ čo jeho exmanželka Natalia nakupovala a podávala na londýnsky súd rozvodovú žalobu. Nasleduje bývalý predseda ruskej štátnej dumy a jeden z najhlasnejších vlastencov Sergej Železnjak, ktorý dlhodobo brojil proti západnému vplyvu, a pritom jeho dcéra Anastasia žila osem rokov v Londýne. Zoznam ruských predstaviteľov s londýnskou adresou je nekonečný, tvrdil Pugačov. „Na tomto ostrovčeku s príšerným počasím sa pohodlne usadili,“ precedil. „V Británii boli peniaze odjakživa na prvom mieste. Putin poslal svojich agentov skorumpovať britskú elitu.“

Mesto privyklo na prísun ruských peňazí. Najprv podnikateľskí magnáti a potom aj ruskí predstavitelia skupovali luxusné domy v Knightsbridge, Kensingtone či Belgravii a ich cena stúpala do nebies. Na vysoké nájomné a platy elitných londýnskych PR agentúr a právnických kancelárií sa skladali ruské firmy na čele so štátnymi spoločnosťami Rosneft, Sberbank a VTB. Za funkcie v správnych radách ruských firiem inkasovali lordi a bývalí politici veľkorysé odmeny, hoci na správanie týchto spoločností mali minimálny dosah. Ruský vplyv bol všade. Bývalý dôstojník KGB a bankár Alexander Lebedev, ktorý sa prezentoval ako zástanca slobody tlače v Rusku, si kúpou najčítanejšieho a najvplyvnejšieho londýnskeho denníka *Evening Standard* zaistil pozvánky na najvyhľadavanejšie spoločenské udalosti. Podobne na tom bol Dmitrij Firtaš, ukrajinský veľkopodnikateľ a Kremľom vyhľadávaný obchodník s plynom, ktorý sa napriek prepojeniu na ruského gangstra Semiona Mogileviča, hľadaného americkou FBI, stal sponzorom univerzity v Cambridgei. Jeho hlavný londýnsky poskok Robert Shetler-Jones daroval Konzervatívnej strane milióny libier a vplyvné stranícke postavy zastávali miesta v orgánoch Firtašovej mimovládky British Ukrainian Society. Dalo by sa pokračovať ďalšími,